

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра філософії, соціології та політології

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою
(пост. зі 14 грудня 2020 р.)
Ректор
 А. А. Мазаракі

**ІСТОРІЯ УКРАЇНИ /
HISTORY OF UKRAINE**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Київ 2020

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автор: Н.М. Литвин, кандидат історичних наук, доцент
В.Й. Разіцький, кандидат історичних наук, доцент

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри
філософії, соціології та політології 30.06.2020 р., протокол №30.

Рецензенти: Кравченко А.А., д. філософ. наук, проф.
Ніцой А.А. к.і.н., директор громадської організації
«Центр стратегічних розробок»

**ІСТОРИЯ УКРАЇНИ /
HISTORY OF UKRAINE**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

ВСТУП

Програма дисципліни «Історія України» призначена для студентів КНТЕУ освітнього ступеня «молодший бакалавр» усіх галузей, усіх спеціальностей.

Програму підготовлено згідно відповідних Стандартів вищої освіти КНТЕУ та освітньо-професійних програм.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Головною *метою* вивчення «Історії України» у закладі вищої освіти є формування національно-свідомої особистості, громадянина зі стійкими морально-етичними патріотичними переконаннями. Опанування навичок наукового аналізу дасть змогу студентам поглибити розуміння закономірностей перебігу історичного процесу в Україні. На основі засвоєння умінь роботи з науковою літературою та історичними джерелами вони зможуть застосовувати набуті знання з історії України у повсякденній діяльності, орієнтуватися в розмаїтті суспільно-політичного життя, визначати своє місце в ньому.

Завданням вивчення дисципліни «Історія України» є ознайомлення студентів із концепцією історичних процесів та подій ХХ століття; сформувати у студентів базовий понятійний апарат щодо основних історичних подій; навчити самостійно використовувати методику аналізу історичних змін для вивчення історії України.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Історія України» є історичний розвиток українського народу в контексті європейської та світової історії, насамперед – боротьба за утвердження, збереження і захист національної держави. Дана дисципліна віддзеркалює найновіші досягнення історіографії етногенезу українського народу, його соціально-економічного та політичного розвитку.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Знання

- закономірності історичного розвитку українського народу в контексті світової історії;

- основні етапи боротьби українського народу за власну державу;
- сутність політичних, економічних, та культурних процесів і явищ кожної історичного часу;

Вміння

- визначатися в масиві різноманітної історичної інформації, використовувати різні за змістом та світоглядною направленістю наукові праці, підручники, навчальні посібники, історичні джерела;
- систематизувати та узагальнювати історичний матеріал;
- аналізувати історичні факти, перебіг подій, розкривати сутність історичних явищ та процесів;

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Історія України», як вибіркова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідними освітньо-професійними програмами:

ОС молодший бакалавр

✓ *072- Фінанси, банківська справа та страхування за 2020 р.*

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК 05	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	14-17
ЗК 11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	6.7,8,14-17
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
ПР 14	Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.	14-17
ПР 16	Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	14-17

✓ *ОС молодший бакалавр 051 – Економіка за 2020 р.*

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК 1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	5,6,7,10,12,14-17
ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	14,15,17
<i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності за освітньою програмою</i>		
СК 2	Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.	5,6,9,12-14
СК 5	Розуміння особливостей національної економіки, її інституційної структури, обґрунтування напрямів економічної політики держави.	14-17
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
7	Усвідомлювати основні особливості національної економіки, її інституційної структури, напрямів економічної політики держави.	14-17
13	Оволодіти навичками усної та письмової професійної комунікації державною та іноземною мовами.	14,16,17

✓ *ОС молодший бакалавр 73 – Менеджмент за 2020 р.*

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК 01	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права,	5,6,7,10,12,14-17

	прав і свобод людини і громадянина в Україні.	
<i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності за освітньою програмою</i>		
СК 5	Здатність діяти соціально, відповідально і свідомо.	8,9,15-17.
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
ПР 2	Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.	5,6,7, 14-17

✓ *ОС молодший бакалавр 76 – Підприємство, торгівля та біржова діяльність за 2020 р.*

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК 12	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	5,6,7,10,12,14-17
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
ПР 3	Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.	14-17
ПР 10	Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.	5,6,7,15-17.

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Вступ. Давня історія України.

Поняття «історія», його сутнісна характеристика. Історіографія історії України. Письмові та археологічні джерела з історії України. Періодизація

історії України. Історична схема М. Грушевського.

Історичний розвиток первісної людини на території України. Археологічні епохи на території України, їх характеристика. Поява *Homo sapiens*, людини сучасного антропологічного типу. Доба привласнюючого господарства. Характеристика економічного, соціального і культурного життя первісної людини.

«Неолітична революція», її зміст і наслідки для розвитку людського суспільства. Природно-господарські зони неолітичних культур: землеробсько-скотарська та мисливсько-рибальська. Трипільська культура та її особливості. Причини зникнення трипільської культури.

Трансформації бронзового віку та їх вплив на етнічну ситуацію українських земель. Індоевропейська мовна спільнота та зародження слов'янства. Археологічні культури епохи міді-бронзи. Оріяни й бурси, скоти та кіммерійці: походження, суспільний лад і духовна культура.

Походження і розселення скіфів (VI–II ст. до н. е.). Утворення скіфської держави та її політична історія. Заняття і матеріальна культура. Соціальне життя. Характерні риси релігії.

Скотарські племена сарматів у степах Північного Причорномор'я та Приазов'я (III ст. до н. е.–III ст. н. е.). Походження сарматів. Господарство та матеріальна культура. Суспільне життя та духовна культура сарматів.

Причини утворення давньогрецьких колоній у Причорномор'ї. Типи причорноморських грецьких полісів. Найбільші міста-колонії Ольвія, Херсонес, Пантикапей, Тіра. Грошова система Ольвії. Боспорське царство V ст. до н. е.–VI ст. н. е. Антична філософська думка на теренах України: грецькі філософи Криму Смікр (Боспорське царство), Біон (Ольвія). Повстання рабів під проводом Савмака в Боспорському царстві.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-4.

Додатковий: 1,10,12,31.

Інтернет-ресурси: 1-4.

Тема 2. Київська та Галицько-Волинська Русь.

Письмові, лінгвістичні та археологічні джерела про походження слов'ян. Венеди, анти, склавіни. Велике розселення слов'ян. Теорії розселення антів, венедів, склавинів - перші історичні предки українського народу. Їх розселення, заняття, суспільний устрій, побут, звичаї. Готи і гуни. Антський союз та військові походи Божа. Племінні союзи східних слов'ян. Родова община та суспільний лад слов'ян, перехід від первісно-родового до класового суспільства. Слов'яни на історичній арені у писемних джерелах римських та грецьких вчених (Пліній Старший, Тацит, Птоломей та інші). Місце України в слов'янському етногенезі.

Виникнення та становлення давньоруської держави. Теорії походження Давньоруської держави. Заснування Києва. Кий, Щек, Хорив та Либідь. Походження топоніма «Русь». Норманська теорія походження держави – Байер, Міллер, Шльоцер. Антинорманська теорія та погляд українських істориків на походження терміну «Русь». Хазарська теорія О. Пріцака.

Організація державної влади IX – XIII ст. Політичний устрій та соціально-економічний розвиток України-Русі. Роль Києва в становленні держави Україна-Русь. Значення князя, дружини, боярська рада. Торговельний шлях «з варяг у греки». Соціально-класова структура суспільства. Формування соціальних верств населення в Київській Русі: князі, бояри, дружинники, смерди, закупи, рядовичі, холопи.

Князювання Аскольда і Діра. Політична боротьба за владу в давньоруській державі. Внутрішня і зовнішня політика князів: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Піднесення й розквіт Київської Русі за Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Державно-політичні реформи княгині Ольги, Володимира Великого, Ярослава Мудрого. Тріумвірат Ярославичів та початки розпаду держави.

Зовнішньо-політична діяльність князів Київської Русі. Відносини Київської держави з Візантійською імперією. Формування міжнародних зв'язків з молодими європейськими державами: Францією, Чехією, Угорщиною, Швецією та ін. Історичний вплив давньоруської держави на розвиток Європейської цивілізації: шлюбні міждержавні союзи. Анна Ярославівна – королева Франції. Анастасія Ярославна – королева Угорщини, дружина короля Андраша I. Єлисавета Ярославна – королева Норвегії, дружина короля Гаральда III Суворого.

Хрещення Руси-України та виникнення і розвиток церковно-освітніх закладів. Релігійне та церковне життя Київської Русі: Іларіон, Нестор-літописець, Антоній та Феодосій Печерські, Кирило Туровський, Клим Смолятич. Культура, освіта, наука та виховання в період України - Русі. Перші школи. Бібліотека Ярослава Мудрого та законодавчі документи «Руська правда». Вселенський собор 1054 р.

Політична роздробленість давньоруської держави: причини і наслідки. Державотворча політика Володимира Мономаха та військові походи на половців. Боротьба Русі з кочівниками: печеніги, половці, монголо-татари.

Створення Монгольської держави: Чингізхан і великі завойовницькі походи. Монголо-татарська навала Батия на територію давньоруської держави. Битва на Калці. Спустошення Лівобережної України. Штурм Києва восени 1240 року. Нова держава Монгольської імперії: Золота Орда. Економічна, політична та військова залежність руських земель: видача ярликів. Податки і побори, переписи населення і майна на підкорених землях. Призначення баскаків (намісників) на певні території. 1245 рік Вселенський собор у Ліоні, Боротьба папи Римського Іннокентія IV проти Золотої Орди.

Особливості політичного й соціально-економічного розвитку Галицької

та Волинської землі в XI–XII ст. Перемишльське, Звенигородське, Терехівське, Шумське князівства.

Піднесення Галицького князівства за Володимира та Ярослава Осмомисла. Утворення Галицько-Волинської держави: Роман Мстиславович. Боярська смута. Боротьба Данила Галицького за єдність Галицько-Волинського князівства. Розвиток суспільно-політичного та господарського життя Галицько-Волинської держави. Розвиток ремісничо-купецьких колоній німців, євреїв, вірменів. Розширення торговельно-економічних відносин та виникнення міст: Львів, Галич, Володимир, Луцьк.

Занепад Галицько-Волинської держави. Лев Данилович, Юрій I Львович, Андрій і Лев, Юрій II. Місце і роль Галицько-Волинського князівства в історії української державності.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-4.

Додатковий: 10, 24

Інтернет-ресурси: 1-4.

Тема 3. Українські землі у складі Великого Князівства Литовського та Речі Посполитої.

Україна під владою іноземних держав: загарбання українських земель Польщею, Литвою, Московщиною, Угорщиною, Молдавією, Кримським ханством. Українські землі у складі Великого Князівства Литовського. Політика литовських князів на українських землях: Гедимін, Любарт, Ольгерд, Ягайло. Кревська унія, Вітовт та Свидригайло. Формування нових соціальних відносин закріплених Литовськими статутами. Політичне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського до і після Кревської унії, соціально-економічний розвиток українських земель, становище суспільних станів. Особливості розвитку магдебурзького права на українських землях.

Польська експансія на українські землі. Городельська унія. Люблінська унія. Політичне, соціально-економічне та духовно-культурне становище українського народу. Посилення національно-релігійного та соціально-економічного гноблення. Фільваркова система господарства. Формування шляхетського стану. Пам'ятки права литовсько-польської доби.

Зміни в соціально-релігійному житті населення: Ферраро-Флорентійський Собор, Берестейська церковна унія. Виникнення греко-католицької церкви. Поділ Київської митрополії.

Реформаційні та контрреформаційні рухи в Україні. Роль православної церкви у збереженні української національної ідентичності. Полемічна література. як платформа для опору католицизму та ополяченню. Митці, що творили на літературному поприщі: Герасим Смотрицький, Мелетій

Смотрицький, Стефан Зизаній, Лаврентій Зизаній, Іван Вишенський, Памво Беринда, Іов Борецький, Тарасій Земка, Захарій Копистенський, Іпотій Патій, Дем'ян Наливайко.

Церковні братства - осередки україноцентрованого культурного життя на українських землях XVI – XVII ст. Львівська братська школа.

Українська освіта, як оплот збереження та формування української національної еліти. 1576 рік - заснування Острозької академії (греко-слов'яно-латинська колегія). Василь-Костянтин Острозький - видатний представник української аристократії, некоронований володар України-Русі. Початок книгодрукування: Іван Федорович (Федоров).

Києво-Могилянська колегія - вищий навчальний заклад, що відповідав вимогам європейської вищої школи. Значення Петра Могили у розвитку православного шкільництва та освіти в Україні.

Українці-науковці, які отримали світове визнання та працювали в провідних університетах Європи: Юрій Дрогобич (Котермак), Павло Процелер (Русин), Станіслав Оріховський-Роксолан.

Відомі жінки-українки: Настасія Гольшанська-Заславська, Галшка (Єлизавета) Гулевичівна. Роксолана (Настя Лісовська).

Утворення Кримського ханства (середина XV ст.) та його експансія на українські землі.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-4.

Додатковий: 10, 28

Інтернет-ресурси: 1-4.

Тема 4. Козацька доба в історії українського народу. Гетьманщина.

Теорії походження українського козацтва. Перші літописні та документальні згадки. Вітчизняні й зарубіжні джерела про козаків. Причини зародження козацтва. Співробітництво козацтва з урядовцями Великого князівства Литовського. Вожді українського козацтва (О. Дашкович, П. Лянцкоронський, Я. Струсь, М. Сенявський, Б. Претвич, С. Пронський). Становлення козацького землеволодіння та господарства. Українські замки-фортеці: Канів, Черкаси, Корсунь, Біла Церква, Вінниця, Брацлав та ін. Основні етапи формування козацького стану.

Українське козацтво, як соціально-військовий стан. Визнання Польською короною соціального стану козацтва та прийняття його на службу. Перші реєстри та тактика бойових дій українського козацтва.

Запорізька Січ, як центр консолідації українських, національних сил. Соціальна та військова організація Січі. Козацьке коло. Правила вступу на Січ. Життя та побут козаків. Військова символіка та клейноди Запорізької Січі. Д. Байда-Вишневецький та створення першої Січі на о.Хортиця.

Українське козацтво у міжнародних відносинах XVI – середина XVII ст. П. Конашевич-Сагайдачний. Козацько-селянські повстання кінця XVI – першої третини XVII ст. під проводом К. Косинського, С. Наливайка, М. Жмайла, Т. Федоровича-Трясила, І. Сулими, П. Бута, Д. Гуні, Я. Остряниці. Цецорська битва і Хотинська війна.

Причини, характер та рушійні сили національно-визвольної війни. Місце і роль Богдана Хмельницького в українській історії. Битва під Жовтими Водами, під Пилявцями та Корсунська битва. Зовнішня політика Б. Хмельницького. Зборівська та Білоцерківські угоди. Молдавські походи та їх наслідки. Розбудова української козацько-гетьманської держави: органи влади, армія, адміністративно-територіальний устрій, фінансова система, судочинство.

Українські землі в геополітичних інтересах Речі Посполитої, Росії, Кримського ханства та Османської імперії. Переяславська угода 1654 р. та її оцінки в історії України. Соціально-економічні й політичні наслідки визвольної війни.

Період Руїни в українській історії. Втрата Україною державної незалежності. Політика І. Виговського та Конотопська битва 1659 р. Юрій Хмельницький. Андрусівська угода 1667 р. та її наслідки для України. Розділ України на два гетьманства. «Чорна рада» та гетьманство І. Брюховецького і П. Тетері. Підпорядкування Української православної церкви Московському патріархатові. Гетьман Петро Дорошенко в українській історії.

Позитивні і негативні сторони державно-політичної діяльності І. Мазепи. Полтавська битва. Конституція Пилипа Орлика. І. Скоропадський та П. Полуботок. Діяльність Малоросійської колегії в Україні. Гайдамацький рух: М. Залізняк та І. Гонта. Опришківство: О. Довбуш. Гетьманування Кирила Розумовського. Друга Малоросійська колегія.

Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Причини і наслідки зруйнування Січі. Суспільно-політичне становище Гетьманщини: кордони, населення, політичний та адміністративно-територіальний устрій (остання третина XVII-XVIII ст.). Процес і наслідки інкорпорації України до складу російської імперії наприкінці XVII - у XVIII ст.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-4.

Додатковий: 9,13,22,25,27,35.

Інтернет-ресурси: 1-4.

Тема 5. Українські землі під владою Російської імперії.

Імперська політика Росії, Пруссії та Австрії в Європі у XVIII ст. Три поділи Польщі та українські землі. Адміністративний устрій українських земель у складі Російської імперії: створення губерній і генерал-

губернаторств. Російсько-турецькі війни та їх наслідки. Приєднання до Російської імперії Південно-Східної України та Криму. Задунайська Січ. Азовське козацьке військо. Чорноморське Кубанське козацьке військо. Заселення півдня України німецькими, болгарськими, румунськими, грецькими, сербськими, угорськими, єврейськими общинами.

Суспільно-політичний рух. Пропаганда визвольних ідей. Кирило-Мефодіївське товариство. Постать Тараса Шевченка в українській історії. Становлення та розвиток національного руху на українських землях, його характер і течії. Становлення літературної української мови та остаточне утвердження поняття «українці».

Освіта і наука в Україні в перш. пол. XIX ст. Головні центри вищої освіти в Україні - Київ, Харків, Одеса і Львів. Розвиток української вищої школи: осередки наукової думки, підготовки вчених, учителів, лікарів, юристів - Харківський, Київський, Новоросійський (м. Одеса) університети. Львівський інститут Оссолінських. Видатні діячі, діяльність яких пов'язана з університетами: І. Мечников, М. Пирогов, М. Костомаров, М. Лисенко, П. Гулак-Артемівський, М. Максимович.

Громади 1860-90-х рр. Громадсько-політична діяльність В. Антоновича та М. Драгоманова. Діяльність «хлопоманів» та роль «Братства Тарасівців» в історії України. Перші політичні партії. Діяльність «РУП» та політична програма М. Міхновського «Самостійна Україна». Обґрунтування ідеї політичної самостійності України.

Завершення феодальних відносин в Україні. Ліквідація кріпосного права в Україні у 1861 році. Особливості проведення земельної, фінансової, судової, земської, міської та військової реформ на українських землях. Промисловий переворот в українських губерніях Російської імперії. Розвиток капіталізму в промисловості й сільському господарстві, його економічні й соціальні наслідки. Столипінська аграрна реформа 1906 р.: причини і наслідки. Урбанізаційні процеси. Створення та діяльність організацій підприємців України – біржових комітетів, Товариств фабрикантів та заводчиків, галузевих та територіальних спілок – з'їзду гірничопромисловців Півдня Росії, з'їзду представників торгівлі та промисловості Півдня Росії, з'їзду судновласників Чорноморсько-Азовського району. Перші цукрові заводи України та роль Симириноків, Терещенків, Харитоненків в економічному розвитку Наддніпрянської України.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-4.

Додатковий: 14,26.

*Інтернет-ресурси:*1-4.

Тема 6. Українські землі в складі Австро-Угорської імперії.

Включення західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії.

Віденський конгрес. Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель. Політичне становище та соціально-економічний розвиток України у складі Австрійської монархії. «Королівство Галичини і Лодомерії». Буковина, як окремий округ Галичини. Закарпаття у складі Угорського королівства. Реформи Марії-Терезії та Йосипа II. Національні меншини і їх вплив на суспільно-політичний та економічний розвиток краю: російська, польська, німецька, єврейська громади. Міграційні процеси XIX ст.

Вплив європейських революцій 1848—1849 рр. на політичне життя українських земель. «Весна народів» та визвольний рух Східної Галичини. Відміна кріпацтва на західноукраїнських землях та початок формування капіталістичних відносин. Промисловість та торгівля.

Головна руська Рада – об'єднання уніатського духовенства, української буржуазії та інтелігенції у боротьбі за національні права.

Парламентерська діяльність українців у складі Австрійського парламенту (А. Шептицький, В. Стефаник, Л. Кобилиця). Громадсько-політична та культурно-освітню робота місцевих рад в містах та селищах.

Революційні події у Відні та їх відгук в Північній Буковині. Розвиток українського національно-визвольного руху в Закарпатті. Створення Ужгородського Округу.

Місце сільського господарства України в системі економіки обох імперій. Селянський рух під проводом У. Кармелюка та Л. Кобилиці. Селянське повстання (1846) в Галичині. Боротьба за сервітути. Заворушення військових поселенців. Селянський та робітничий рухи в контексті національно-визвольних змагань.

Національне та соціальне становище українців в Австро-Угорській імперії. Діяльність «Руської трійці», товариства «Руська Бесіда» і наукового товариства ім. Тараса Шевченка (НТШ). Постаті М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький в історії України.

Політизація національного руху й утворення перших політичних партій. Створення РУРП і громадсько-політична діяльність І. Франка. Культурно-освітній, науковий та економічний сегменти національного руху: «Просвіта», НТШ, «Дністер». Заснування Чернівецького університету. Науковці європейського та світового рівня Чернівецького університету: економіст Й. Шумпетер, юрист Г. Гросс, історик Р. Кайндль, славіст О. Калужняцький, мовознавець С. Смаль-Стоцький.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-4.

Додатковий: 14,26.

*Інтернет-ресурси:*1-4.

Тема 7. Україна у Першій світовій війні. Українська революція 1917 р. і діяльність Центральної Ради.

Геополітичне становище України на початку ХХ ст. «Українське питання» у роки Першої світової війни. Плани Антанти та Троїстого (Четверного) союзів щодо України. Початок війни і розстановка суспільно-політичних сил в українському національному русі. Д. Донцов «Сучасне політичне положення нації і наші завдання». Діяльність Союзу Визволення України. Утворення Головної української ради (ГУР) у Львові. «Маніфест Головної Української Ради». Загальна українська рада (ЗУР). Особливості діяльності українських політичних партій і рухів та їх ставлення до війни.

Військові операції на території України в роки Першої світової війни. Наступ на Галичину і Буковину: Галицька битва. Створення Галицько-Буковинського генерал-губернаторства. «Брусиловський прорив». Бойовий шлях Українських Січових Стрільців: бойове хрещення на Ужоцькому та Верецькому перевалах, бої за гору Маківка та гору Лисоня у Карпатах. Перший командир УСС М. Галуцинський. Жінки в Легіоні Українських Січових Стрільців. Поразки стрільців у битві під Потуторами. Культурно-освітня діяльність УСС. Завершення Першої світової війни та питання про нові держави й кордони в Європі як чинники національних процесів в Україні. Наслідки Першої світової війни.

Історичні передумови Української революції, її характер та рушійні сили. Лютнева революція 1917 р., повалення самодержавства і встановлення «двовладдя». Становище в Україні після повалення царизму. Активізація національно-визвольного руху. Створення Української Центральної Ради, її політичний склад, соціальна база і програма діяльності. Державотворча діяльність Української Центральної Ради та її перші універсали. Історичні постаті М. Грушевський та В. Винниченко в державотворчій діяльності України.

Проголошення Української Народної Республіки. Боротьба більшовиків за встановлення радянської влади в Україні. Ультиматум Раднаркому до Центральної Ради. Діяльність січових стрільців. Війна радянської Росії проти УНР. Трагедія під Крутами.

Передумови проголошення четвертого універсалу та таємні переговори в Брест-Литовську. Роль В. Голубовича як керівника таємної комісії УНР. Політична ситуація в Україні після Брестського мирного договору: вступ німецько-австрійських військ в Україну, втрачений європейський шанс для України. Переваги і недоліки діяльності Центральної Ради в 1917 р.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5.

Додатковий: 5,19,21.

Інтернет-ресурси: 1-4.

Тема 8. Національно-визвольні сили 1918 – 1920-х рр. Гетьманат П. Скоропадського та Директорія.

Гетьманський переворот і прихід до влади Павла Скоропадського. Утворення гетьманського уряду, його склад і програмні документи. Внутрішня і зовнішня політика Гетьманської держави. Дипломатична діяльність гетьманського уряду.

Науково-освітня, культурна та релігійна діяльність гетьманату Павла Скоропадського. Відкриття Української Академії наук. Перші академіки УАН: Д. Багалій, А. Кримський, В. Вернадський, В. Косинський. Відкриття нового українського університету у Кам'янець-Подільському. Національна бібліотека, Національний архів, Національна галерея мистецтв, Національний історичний музей, Український національний театр під керівництвом П. Саксаганського. Соломія Крушельницька – найвидатніша співачка світу.

Виникнення анти-гетьманської опозиції: Український Національний Союз. Директорія: В. Винниченко, С. Петлюра, Ф. Швець, А. Макаренко, О. Андрієвський. Повстанський рух проти гетьманщини та німецько-австрійських військ. Анти-гетьманське повстання Директорії та зречення від влади П. Скоропадського.

Прихід до влади Директорії, її склад, соціально-економічна та політична програма. Діяльність Трудового конгресу та зовнішня політика. «Отаманщина» в історії України та єврейські погроми. Становище національних меншин та діяльність політичної партії БУНД в 1918-1919-х роках. Внутрішня та зовнішня політика С. Петлюри. Варшавський договір з Польщею.

Перші декрети та програмні документи, конституція ЗУНР. Діяльність В. Петрушкевича. Створення Української Галицької Армії. Польсько-українська війна 1918–1919 рр. Акт Злуки УНР та ЗУНР. Падіння ЗУНР. Спроба об'єднання Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки 22 січня 1919 р. Акт Злуки.

Друга війна радянської Росії проти УНР. Встановлення більшовицького контролю над більшою частиною України. Проект Конституції УСРР 1920 року. Селянсько-повстанський рух проти більшовицького режиму. Вторгнення в Україну денікінських військ. Україна у вирі іноземної інтервенції та громадянської війни. Холодноярська республіка – героїчна сторінка боротьби українського народу за державність. Перший зимовий похід (1919–1920) армії УНР. Ризький мирний договір та його наслідки для України. Другий зимовий похід (1921) армії УНР. Трагедія під Базаром. Завершення національно-визвольних змагань українського народу.

Причини поразки та уроки української національної революції 1917–1921 рр. Значення національної революції для формування української свідомості.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-4,5.

Додатковий: 5,19,21.

*Інтернет-ресурси:*1-4.

Тема 9. Україна в умовах становлення радянської влади.

Особливості впровадження та здійснення в Україні «воєнного комунізму». Соціально-економічне та політичне становище України на початку 1920-х рр. Вхід до складу СРСР. Конституція СРСР 1924 року та Конституція УСРР 1929 року. Обмеження суверенітету республіки. Голод в Україні 1921 – 1923 рр. та діяльність організації «АРА» в боротьбі з голодом.

Причини впровадження Нової економічної політики. Часткове відродження ринкової економічної системи. План ГОЕРЛО. Форсована індустріалізація: завдання, характерні ознаки та прорахунки. Будівництво заводів-гігантів та Дніпрогесу. Стаханівський рух та п'ятирічні плани. Українізація 1923 р.

Колективізація: причини і наслідки. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид проти українського народу. Зміна соціальної структури суспільства: штучне перетворення пролетаріату в провідний клас.

Утвердження комуністичного режиму. Конституція СРСР 1936 року та Конституція УРСР 1937 року. Антирелігійна політика та атеїстична пропаганда. Формування партійно-бюрократичної номенклатури. Масові політичні репресії 1920-1930-х років радянського режиму. Судові процеси «Шахтинська справа», «Спілка визволення України», «Український національний центр». О. Шумський, М. Скрипник, М. Хвильовий, М. Волобуєв. «Розстріляне відродження». Переслідування військового складу.

Політика Лікнепу та проведення шкільної реформи. Діяльність літературних організацій «Гарт», «Плуг», «ВАПЛІТЕ». Створення університетської системи освіти. Наукова робота комерційних училищ та Інститутів народного господарства (Харківський, Одеський, Київський).

Західноукраїнські землі в 1921–1938 рр. Політичне, соціально-економічне та духовно-культурне становище Галичини, Волині, Буковини та Закарпаття. «Українське питання» в політиці Польщі, Румунії та Чехословаччини. Політика «пацифікації» та «осадництва». Створення та боротьба Української Військової Організації (УВО). Євген Коновалець. Діяльність легальних західноукраїнських політичних партій та організацій. УНДО. Створення та боротьба Організації Українських Націоналістів (ОУН): С. Бандера та А. Мельник. Надання автономії та проголошення незалежності Карпатської України. Августин Волошин. Окупація Закарпаття Угорщиною.

Соціально-релігійне життя західноукраїнського населення. Українська Греко-Католицька Церква.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5.

Додатковий: 15,16,18,20,32,33.

Інтернет-ресурси: 1-4.

Тема 10. Україна під час Другої світової війни (1939-1945 рр.).

Українські землі в геополітичних інтересах інших держав напередодні Другої світової війни. Пакт Молотова-Ріббентропа і українські землі. Входження західноукраїнських земель до складу УРСР й СРСР. Радянізація західноукраїнських земель. Масові репресії радянського режиму 1939–1941 рр.

План «Барбароса» і початок німецько-радянської війни. Наступ німецьких груп армій «Північ», «Центр», «Південь». Танкова битва в трикутнику Луцька-Дубно-Броди. Київська оборонна операція. Героїчна оборона Одеси і Севастополя. Поразки Червоної Армії: людські та матеріальні втрати. Евакуація населення та матеріальних цінностей з України. Оборонні бої на території України у 1941 р. та зрив німецьких планів «блискавичної війни». Відступ Червоної армії і тактика «випаленої землі». Створення загороджувальних загонів із війська НКВС. Завершення окупації України нацистськими військами.

Система окупаційної влади. План «Ост» та поділ України на окупаційні зони. Включення Галичини до складу Генерал-губернаторства (дистрикт «Галичина»). Створення райхскомісаріату «Україна» на окупованих Вермахтом українських землях. Губернаторства «Бессарабія» та «Буковина». Передача українських земель між Дністром та Південним Бугом під управління Румунії («Трансністрія»). Цивільні управління на окупованих територіях України. Суспільно-економічне та культурне життя українців в умовах окупації. Доля українських військовополонених та остарбайтерів. Фільтраційні та концентраційні табори. «Бабин Яр» і втрати українців.

Течії руху опору. Партизанський рух та створення партизанських штабів. Карпатський рейд Сумського партизанського з'єднання С.Ковпака. Націоналістичний рух. Отаман Тарас Боровець (Тарас Бульба) і розвиток підпільної збройної формації «Поліська Січ». Діяльність Української повстанської армії. ОУН(м) та ОУН (б) у боротьбі проти нацистів та радянського режиму. Проголошення ОУН(б) Акту відновлення Української держави. Ярослав Стецько. Створення і діяльність УПА. Роман Шухевич. Польський визвольний рух на території Галичини. Армія Крайова та армія Людова. Волинська трагедія 1943 року.

Сталінградська битва та початок визволення України від окупантів.

Битва за Дніпро і визволення Києва. Військові операції по визволенню України: Житомирсько-Бердичівська, Корсунь-Шевченківська, Рівненсько-Луцька, Криворізька операції. Наступ на півдні: визволення Одеси, Миколаєва, Криму. Львівсько-Сандомирська операція та звільнення Львова. Східно-Карпатська операція. Генерал Микола Ватутін. Депортація кримсько-татарського народу, болгар, вірменів, греків з Криму. Тегеранська і Ялтинська (Кримська) конференції лідерів трьох держав антигітлерівської коаліції (СРСР, США, Великобританії) та їх результати для України. Підписання Акту про капітуляцію Німеччини. Завершення Другої світової війни та геополітичні наслідки для України. Українське питання на переговорах союзників по антигітлерівській коаліції.

Внесок українських учених у боротьбу з окупантами. Євген Патон. Культурне життя України в роки війни. Участь українських письменників у рухові опору. У.Самчук, О.Теліга, П.Вороний. Діяльність українських композиторів Л.Ревуцького, А.Штогаренка, К.Данькевича. О.Довженко та український кінематограф.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5.

Додатковий: 11, 17, 23.

*Інтернет-ресурси:*1-4.

Тема 11. Післявоєнна відбудова і розвиток України в 1945 – початку 1950-х років

Внесок українського народу у перемогу над нацизмом: втрати у роки війни. Ціна перемоги: демографічні, політичні, геополітичні, економічні, соціальні наслідки війни для українського народу.

Розширення прав союзних республік. Повоєнні адміністративно-територіальні зміни. Українсько-польське, українсько-чехословацьке, українсько-румунське територіальне розмежування. Переміщення населення внаслідок врегулювання кордонів.

Україна на міжнародній арені після закінчення Другої світової війни. Зміна статусу України в СРСР. Участь України у створенні ООН. Участь української делегації в Паризькій мирній конференції 1947 року. Воз'єднання українських земель у складі УРСР. Радянізація західних областей України. Операція «Вісла». Потсдамська конференція. Початок «холодної війни» і втягнення в неї України. Відмова від плану «Маршала» та створення Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ) 1949 р. Розширення української діаспори.

Відновлення радянських органів влади у повоєнний період. Труднощі відбудови народного господарства. Закон «Про п'ятирічний план відбудови і розвитку народного господарства Української РСР на 1946 -1950 рр.». Голод 1946 – 1947-х рр. Посилення тоталітарно-бюрократичних тенденцій в

громадсько-політичному житті України та СРСР у 1940-1950-х рр.

Український визвольний рух в західних областях. Основні методи боротьби проти радянської влади. Кадрова політика та особливості радянзації західних областей України. Ідеологічні компанії боротьби з «українським націоналізмом» та «космополітизмом». Курс на індустріалізацію західноукраїнських земель. 1949 р. - будівництво найбільшого в СРСР та Європі магістрального газопроводу Дашава-Київ. Львівський автобусний завод. Шахтне будівництво у Львівсько-Волинському вугільному басейні. 1950 р. – відкриття найбільшого в СРСР Роздольського родовища сірки. Колективізація сільського господарства. Ліквідація Української греко-католицької церкви. Митрополит Андрій Шептицький.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5.

Додатковий: 20, 26.

Інтернет-ресурси: 1-4.

Тема 12. Лібералізація політичного життя та економічні перетворення в Україні 1950-1970-х роках.

Зміни у керівництві СРСР. Період «відлиги» в Україні. Викриття культу «особи Сталіна». Заходи по реабілітації жертв сталінізму. Українці в повстаннях у таборах ГУЛАГу: Кенгірське повстання. Ліквідація ГУЛАГу. Реформування управління економікою. Вхід Криму до складу УРСР. Будівництво Північно-Кримського каналу: причини і наслідки.

Соціально-економічний розвиток: «Хрущовські реформи» та життєвий рівень населення. Початок масового виробництва товарів народного господарства. Розвиток промисловості в Україні наприкінці 50-х - на початку 60-х років. Особливості розгортання НТР. Перехід до територіального принципу управління: зміцнення економічних зв'язків всередині регіонів і республік. Створення раднаргоспів.

Нові явища у соціальній сфері: пенсії, відпустки, масове житлове будівництво. Еволюція суспільних змін: зрушення у повсякденному житті населення України. Грошова реформа 1961 р.

Освітні реформи 1958 - 1959 років: політехнічне навчання. Закон про освіту 1959 року.

Реформи військово-промислового комплексу. 1953 рік - вперше випробувана воднева зброя. Запуск штучного супутника Землі, політ людини у космос. С.П. Корольов – видатний український вчений у галузі ракетобудування та космонавтики. Побудова першої в світі атомної електростанції.

Зовнішня політика Хрущова та її вплив на суспільне життя населення: Угорська криза 1956 р., Берлінська криза 1961 р., Карибська криза 1962 р., розрив відносин з Китаєм.

Соціально-економічні процеси у 1960-х рр. Зміна суспільно-політичного вектору життя після жовтневого пленуму ЦК КПРС 1964 р. Стабілізація економіки. Косигінська реформа.

Політичне, економічне, соціальне становище України у роки П.Шелеста та В.Щербицького. Характеристика соціального середовища України в 70 – 80-х рр. Політика «застою». Зростання ролі номенклатури. Конституція УРСР 1978 р. Курс на побудову розвинутого соціалістичного суспільства. Реформи у промисловості і сільському господарстві. Відкриття ЧАЕС та зародження української атомної енергетики. Світова енергетична криза 1970-х рр. і поглиблення кризових явищ в радянській економіці. Заходи щодо стримування негативних тенденцій економічного розвитку на початку 1980-х рр. Закон про трудові колективи 1983 р. Продовольча програма 1982 р.

Активізація громадсько-політичних сил в Україні. Рух «шістдесятників» як спроба відмовитися від ідеологічних штампів соціалістичного реалізму. Іван Драч, Ліна Костенко, Іван Дзюба, Алла Горська, Іван Світличний. Клуб творчої молоді «Сучасник». Діяльність українських дисидентів. Самвидав. Левко Лук'яненко та створення Української робітничо-селянської спілки. Арешти представників української творчої інтелігенції. Українська Гельсінська група. Іван Кандиба, Василь Стус.

Розвиток освіти та науки у 70 – 80-х рр. ХХ століття. Політизація навчально-виховного процесу. Створення університетів на базі Донецького, Сімферопольського та Запорізького педінститутів. Республіканська Академія Наук на чолі з відомим вченим Б. Патонем. В. Глушков - український вчений, піонер комп'ютерної техніки.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5.

Додатковий: 20, 26.

Інтернет-ресурси: 1-4.

Тема 13. Україна у період загострення кризи радянської системи.

Політика «перебудови» в УРСР. Процеси демократизації суспільства: гласність, політизація мас. Причини та концептуальні основи перебудови, її суперечності. Кадрове забезпечення перебудови в центрі й на місцях.

«Стратегія прискороного розвитку» (1985 – 1988 рр.). Квітневий пленум Центрального комітету КПРС (1985). XXVII з'їзд КПРС (лютий 1986 р.). Антиалкогольна кампанія. Чорнобильська катастрофа.

Політичні перетворення (1987 р. - весна 1990 р.). Січневий пленум Центрального комітету КПРС (1987 р.). Гласність. Припинення переслідування інакодумців і церкви. Поява політичних партій і рухів, опозиційних КПРС. Реформа політичної системи (червень-липень 1988). Конституційна реформа в СРСР 1988 року. Ліквідація статті 6 «Про керівну і спрямовуючу роль КПРС». Вибори в республіканські парламенти. Зовнішня політика: «Нове політичне мислення».

Економічні реформи. Закон «Про індивідуальну трудову діяльність» (1986 р.). Закон «Про державне підприємство» (1987 р.). Закон «Про кооперацію». Наростання економічної кризи. Пошук шляхів економічної самостійності України. Спроби вдосконалення колгоспно-радгоспної системи. Створення Держагропромів. Нове положення про колгоспи (березень 1988 р.). Початок фермерського руху. Економічна криза наприкінці перебудови, дефіцит товарів, введення талонів на основні види товарів та продуктів.

Масові акції протесту. Повернення депортованих народів. Процес становлення багатопартійної системи: Народний рух України та інші українські політичні партії, організації. Історичне значення «Закону про мову» 1989 року. Закон «Про громадські об'єднання» (1990р.). Український культурологічний клуб. С. Набока. Товариство Лева. Товариство «Вертеп». Українська Гельсінська спілка. Історико-просвітницька організація «Меморіал», Товариство української мови ім. Т. Шевченка.

Формування багатопартійної системи. Виникнення нових політичних партій: Українська республіканська партія, Українська національна партія, Українська християнсько-демократична партія, Українська міжпартійна асамблея, УНА-УНСО, Партія зелених України, Партія демократичного відродження України, Демократична партія України, Об'єднана соціал-демократична партія України та ін.

Політична ситуація в країні 1990-х років: загострення кризи. Декларація про державний суверенітет УРСР. Причини розпаду СРСР. Президентські вибори 1991 року. «Парад» суверенітетів.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5.

Додатковий: 2, 6, 20, 26.

Інтернет-ресурси: 1-4.

Тема 14. Відродження Незалежності України.

Спроба державного перевороту в СРСР та створення Державного комітету з надзвичайного стану в СРСР. Причини та наслідки.

Акт проголошення незалежності України - 24 серпня 1991 р.
Декларація прав національностей України. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 р.

Формування української політичної еліти. В'ячеслав Чорновіл і діяльність Народного руху. Створення інститутів державної влади в Україні після проголошення незалежності. Переформатування системи законодавчої, виконавчої та судової влади. Введення посади Президент України. Леонід Кравчук – перший президент незалежної України. Запровадження української державної символіки. Процес змін виборчої системи в державі.

Зовнішня політика президента Л. Кравчука. Розбудова дипломатичних відносин. Визнання незалежної України в світі.

Біловезька угода про ліквідацію СРСР та створення Співдружності незалежних держав (СНД). Формування Україною власної політичної та економічної системи на засадах демократичної правової держави з ринковою економікою. Проголошення без'ядерного статусу республіки.

Закони України «Про державний кордон України», «Про утворення Державного митного комітету України», «Про Збройні сили України», «Про громадянство України» та ін.

Внутрішня політика першого етапу української незалежності. Економічна криза. Запровадження власної грошової одиниці, створення Національного банку України, фінансово-кредитна та податкова політика. Кризовий стан у сільському господарстві. Заміна структури сільського господарства: культури з індустріальними методами обробки. Фермерські господарства. «Шокова терапія» та становлення ринкових відносин. Гіперінфляція цін у 1993 р. Пошук шляхів виходу з економічної кризи, подолання інфляції та налагодження нової системи економічних зв'язків й нових ринків збуту.

Зростання тіньової економіки. Різне падіння темпів розвитку вітчизняної промисловості. Особливості процесів приватизації народного господарства України.

Соціально-економічне життя населення. Демографічна криза початку 1990-х років та її вплив на соціально-економічне життя України. Відродження релігійної сфери та міжконфесійна боротьба. Діяльність УПЦ(КП), УПЦ(МП), УАПЦ, УГКЦ.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5.

Додатковий: 6, 26,30.

*Інтернет-ресурси:*1-4.

Тема 15. Україна на етапі розбудови незалежності (1994-2004 рр.).

Президентство Л. Кучми. Внутрішня і зовнішня політика Л. Кучми. «Будапештський меморандум» (1994 р.) щодо неядерного статусу України та відмови від ядерної зброї в обмін на гарантії суверенітету з боку США, Великої Британії та Росії. Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО (1997 р.). Прийняття України до Ради Європи (1995 р.). Угода про створення Єдиного економічного простору з Росією, Білоруссю та Казахстаном (2003 р.). «Політика багатовекторності». Угода про розподіл Чорноморського флоту з Росією. «Тузлинська криза» як спроба російської влади приєднати Україні до євразійського геополітичного простору.

Конституційний процес. Причини та спроби подолання системного протистояння державно-владних гілок. 28 червня 1996 р – прийняття Конституції України.

Соціально-економічні та політичні події: шахтарські страйки, лібералізація цін, введення гривні (1996 р.), сертифікатна та грошова приватизація промисловості і їх тіньові схеми. Реформування сільського господарства. Реорганізація колгоспів та розподіл земельних паїв. Початок виходу з економічної кризи. Формування національної олігархії та її вплив на подальший розвиток України. Поява ознак корумпованості влади. Автономія Криму (1998 р.)

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5.

Додатковий: 6, 26.

Інтернет-ресурси: 1-4.

Тема 16. Україна на початку ХХІ ст.

Вибори Президента України 2004 р. «Помаранчева революція». Президентство В. Ющенко (2004-2010 рр.). Політична реформа 8 грудня 2004 р. та її наслідки. Внутрішньополітична кон'юнктура та особливості взаємодії між гілками влади в Україні.

Зміна політичного курсу України та вибори до Верховної Ради України 2006 р. Парламентсько-президентська криза. Розпуск Верховної Ради в 2007 році.

Гуманітарна політика: відродження пам'яті про Голодомор.

Перемовини про заміну Угоди про партнерство та співробітництво з ЄС на новий посилений формат співпраці – Угоду про асоціацію з ЄС. Вступ України до Світової організації торгівлі (2008 р.).

Характеристика економічного розвитку України в післяреволюційний період. Економічна криза в Україні 2008 року: причини та наслідки.

Вибори президента 2010 року. Президентство В. Януковича (2010-2014

рр.). Скасування Конституційної реформи 2004 р. «Харківські угоди» про пролонгацію перебування Чорноморського флоту РФ в Криму з 2017-го до 2042 року в обмін на знижку на газ. Послаблення державних інститутів влади. Посилення корумпованості влади. Відмова команди президента В. Януковича підписання Угоди про Асоціацію України з ЄС. Політична криза 2013-2014 рр. «Революція Гідності». Анексія Криму. Війна на Донбасі. Початок антитерористичної діяльності (АТО).

Президентство П. Порошенка (2014-2019 рр.). Стрімка девальвація гривні та спад економіки. Дипломатична діяльність України у Нормандському форматі (Франція, Німеччина, Україна, Росія) та в Тристоронній контактній групі (ОБСЄ, Україна, Росія). Мінські консультації. Переговори України та ЄС щодо Криму та Донбасу. Дипломатичні обмеження щодо Російської Федерації.

Закріплення в Конституції України курсу на вступ до НАТО та ЄС. Децентралізація. Місцева влада та об'єднання територіальних громад. Створення національної поліції України (2016 р.). Надання громадянам України безвізового режиму (2017 р.). Започаткування медичної та судової реформ.

Вибори Президента України 2019. Президентство В. Зеленського. Позачергові вибори народних депутатів України 2019. Утворення монобільшості в парламенті партією «Слуга народу». Закон про ринок землі (2020 р.). Епідемія коронавірусу та її наслідки.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5.

Додатковий: 3, 4, 6, 7, 8.

Інтернет-ресурси: 1-4.

Тема 17. Україна в світових процесах

Трансформація зовнішньополітичного курсу України у ХХІ ст. Особливості співпраці України з європейськими міжнародними організаціями. Участь України в роботі ОБСЄ, Ради Європи та ООН. Україна в міжнародному економічному просторі. Співпраця України з Європейським банком реконструкції та розвитку і Міжнародним валютним фондом. ГУАМ у систему зовнішньополітичних кроків України.

Внутрішньополітичні процеси 2000-х років та їх вплив на міжнародний імідж України. Участь України у діяльності міжнародних організацій. Україна в міжнародному економічному просторі. Вступ України до Світової організації торгівлі. Перспективи європейської інтеграції України. Безвізовий режим з ЄС.

Співробітництво України та Грузії в міжнародних європейських та регіональних організаціях: ООН, Раді Європи, ОБСЄ, ОЧЕС, ГУАМ. Підтримка Україною територіальної цілісності Грузії.

Анексія Росією Криму та міжнародне становище України. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН з приводу територіальної цілісності України. Співпраця України з ЄС, США, НАТО та міжнародні санкції щодо РФ у зв'язку з агресією проти України. «Нормандський формат» врегулювання війни на Донбасі.

Україна і НАТО: безпека та міжнародне співробітництво України у ХХІ ст. Проведення військових навчань з країнами НАТО «Об'єднанні зусилля – 2020» і їх значення для територіальної цілісності та безпеки України.

Особливості співпраці України і Туреччини у військово-політичній та економічній сферах. Підтримка Туреччиною територіальної цілісності України.

Особливості формування позиції України щодо президентських виборів в Білорусі 2020 р. Білорусько-російське зближення та його значення для безпеки України.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1-5.

Додатковий: 3, 7, 8.

Інтернет-ресурси: 1-4.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний

1. Бадах Ю.Г. *Історія України. Навчальний посібник* / Ю.Г.Бадах, П.П.Притуляк (відп. ред.), Л.В.Губицький, І.О.Кизименко, Н.М.Литвин. – К.: КНТЕУ, 2010. – 547 с.*
2. Бойко О.Д. *Історія України. Навчальний посібник* / О.Д.Бойко. – 2-ге вид. – К., 2002.-655с.
3. *Історія України* / Під ред. В.А. Смолія. – К.: Видавничий дім «Альтернативи», 2018. – 472с.
4. Литвин В. *Історія України: підручник* / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2013. – 991 с.
5. Танцюра В. І. *Історія України: навчальний посібник* / В. І. Танцюра, С. М. Куліш, О. О. Пересада. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 492.

Додатковий

1. Баран В.Д. *Історичні витоки українського народу* / В.Д. Баран, Я.В. Баран. – К.: Генеза, 2005. – 208 с.

2. Дисиденти. Антологія текстів», упорядники Олексій Сінченко, Дмитро Стус і Леонід Фінберг Київ-Львів, «Дух і Літера», Український Католицький університет, 2018
3. Світова гібридна війна: український фронт / За заг. ред. В. П. Горбуліна. Національний інститут стратегічних досліджень. – К.: НІСД, 2017. – 496 с.
4. Майдан. Свідчення. Допомога постраждалим. Міжнародна солідарність / За ред.: Л. Фінберга, І. Берлянд, О. Андреевої. Авт. кол.: О. Андреева, І. Берлянд, Т. Хорунжа, Л. Фінберг (керівник). – К., 2018. – 816 с.
5. Пиріг Р. Я. Відносини України і Центральних держав: нетипова окупація 1918 року / НАН України. Інститут історії України. / Р. Я. Пиріг – К.: Інститут історії України, 2018. – 358 с.
6. Касьянов Г. Past continuous: історична політика 1980-х – 2000-х. Україна та сусіди./ Г. Касьянов – К.2018. – 420 с.
7. Кульчицький С., Міщенко М. Україна на порозі об'єднаної Європи./ С. Кульчицький, М. Міщенко – К.: Центр Разумкова, 2018. – 232 с.
8. Водотика Т. Магда Є. Ігри відображень. Якою бачить Україні світ. / Т. Водотика, Є.Магда. – Х., 2016. – 352 с.
9. *Брайчевський М.Ю. Приєднання чи воз'єднання? (Критичні замітки з приводу однієї концепції / М.Ю. Брайчевський // Україна. – 1991. – № 17.*
10. *Грушевський М.С. Звичайна схема «руської» історії і справа раціонального укладу східнього слов'янства / М.С. Грушевський // Пам'ятки України. – 1991. – № 3.*
11. Дорошко М.С. Номенклатура: керівна верхівка Радянської України (1917 – 1938 рр.) / М.С. Дорошко. – К.: Ніка-Центр, 2018. – 368 с.
12. Залізняк Л.Л. Від склавинів до української нації / Л.Л. Залізняк. – К.: Вид-во «Бібліотека українця», 2017. – 256 с.
13. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Редколегія: В.А. Смолій (відп. ред.) та ін. – К.: Києво-Могилянська академія, Т.1. – 2006; Т. 2. – 2007.
14. Патриляк І. Перемога або смерть: український визвольний рух у 1939-1960-х рр. Харків, 2015 – 286 с.
15. Конквест Р. Жнива скорботи: радянська колективізація і голодомор Київ, «Центр навчальної літератури», 2019. – 458 с.
16. Білокінь С. Масовий терор як засіб державного управління в СРСР (1917–1941 рр.) Київ, «Пенмен», 2017. – 289 с.

17. Патриляк І.К. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду / І.К. Патриляк, М.А. Боровик. – Ніжин: ПП Лисенко ММ, 2010. – 590 с.
18. Пиріг О.А. НЕП: більшовицька політика імпровізації / О.А. Пиріг. – К.: КНТЕУ, 2010. – 273с.
19. Павло Скоропадський Спогади. Кінець 1917 – грудень 1918 Київ, «Наш формат», 2016. – 452 с.
20. Політичний терор і тероризм в Україні. ХІХ-ХХ ст.: Історичні нариси / НАН України; Інститут історії України / В.А. Смолій (відп.ред.). – К., 2018.
21. Реєнт О.П. Перша світова війна і Україна / О.П. Реєнт, О.В. Сердюк. – К.: Генеза, 2017. – 480 с.
22. Сергійчук В.І. Богдан Хмельницький та його старшина / В.І. Сергійчук. – К., 1996. – 56 с.
23. Слюсаренко А.Г. Україна в роки Другої світової війни. Навчальний посібник / А.Г. Слюсаренко, І.К. Патриляк, М.А. Боровик. – К., 2009. – 447 с.
24. Толочко О. Очерки начальной Руси . - Київ, «Laugus», 2015. – 586 с.
25. Чухліб Т. Гетьмани і монархи: Українська держава в міжнародних відносинах 1648-1714 рр. / Т. Чухліб. – К. – Нью-Йорк, 2018. – 518 с.
26. Шаповал Ю.І. Україна ХХ століття: Особи та події в контексті важкої історії / Ю.І. Шаповал. – К.: Генеза, 2010. – 557 с.
27. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків: У 3-х т. / Д.І.Яворницький. – К., 1990–1993. – Т.1 – 585с; Т-2. - 560с; Т-3. – 592с.
28. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця ХІV до середини ХVІІ століття. Волинь і Центральна Україна / Н. Яковенко. – К.: Критика, 2018. – 472 с.
29. Orthodoxy in ecclesiological, political and cultural dimensions: Book of reports of the scientific conference / Under general editorship of professor O. Sagan. Kyiv Holy Theophany Stauropegial Fellowship. – К., 2020. – 86 p.
30. The Burden of the Past. History, Memory, and Identity in Contemporary Ukraine / Edited by Anna Wylegała and Małgorzata Głowacka- Grajper. – Indiana University Press, 2020. – 308 p.
31. Facie ad faciem: Ілюстрований життєпис Михайла Грушевського / Авт.-упор.: С. Панькова, Г. Кондаурова. – К.: Либідь, 2017. – 144 с.
32. Rudnytskyi, O. Kulchytskyi, S. Gladun, O. and Kulyk, N. 2020. The 1921–1923 Famine and the Holodomor of 1932–1933 in Ukraine: Common and Distinctive Features. Nationalities Papers: 1–20, doi:10.1017/nps.2019.81
33. Wolowyna, O., Levchuk, N. and Kovbasiuk, A. 2020. Monthly Distribution of 1933 Famine Losses in Soviet Ukraine and Russian Soviet Republic at the Regional Level. Nationalities Papers: 1–19, doi:10.1017/nps.2019.52
34. Колесник І. Глобальна історія. Історія понять / НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2019. – 348 с.

35. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький: Полководець, дипломат, державотворець / Наук. ред. Ю. І. Шаповал. НАН України. Інститут історії України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. – К.: Парлам. вид-во, 2020. – 752 с.

Інтернет-ресурси

1. www.history.org.ua – Інститут історії України НАН України
2. <http://www.memory.gov.ua> – Український інститут національної пам'яті
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
4. <http://www.istpravda.com.ua> – історичний портал «Історична правда»

**курсив – визначено джерела та літературу яка наявна в бібліотеці КНТЕУ*